

Minneord Jeanette Sky

(1969-2016)

Grunnlaget for Jeanettes karriere ble lagt ved Universitetet i Oslo, gjennom studier av religionshistorie, idéhistorie, litteraturvitenskap og medievitenskap. Hun disputerte med en avhandling om viktoriatidens alver i 2003, og var i perioden 2004 til 2007 ansatt som førsteamanuensis i religionshistorie ved NTNU. Tilbake i Oslo jobbet hun som freelancer, både innen akademia og som journalist. Hun var i tillegg en primus motor bak *Din: Tidsskrift for religion og kultur*, helt fra det første nummeret i 1999, som ansvarlig redaktør frem til 2007, og som medlem av redaksjonsrådet frem til sin død. Hennes entusiasme, kunnskaper og innsatsvilje var avgjørende for at tidsskriftet overlevde gründerfasen, og i dag er etablert i fagmiljøene.

Jeanette Skys faglige forfatterskap spente vidt, religionsvitenskap var kombinert med hennes glødende interesse for kunst og idehistorie. Denne kombinasjonen ga henne en innfallsvinkel som var særegen og som viste seg i alt hun skrev. Hennes flerfaglige utgangspunkt førte henne på en reise gjennom 1800-tallets engelske barnelitteratur, via religiøse fortellinger i de store religionene til Ingmar Bergman og Harry Potter i det siste større faglige bidraget fra hennes hånd. Hun utvidet religionshistorien til å omfatte samtidsreligiøsitet, populærkultur, kunst og barnelitteratur og hadde et skarpt blikk, så vel som en skarp penn, i utforskning av dette.

I doktorgradsavhandlingen fra 2003, *From Demons to Angels: Fairies and Religious Creativity in Victorian Children's Literature*, viser hun de store religiøse endringene i victoriatiden gjennom litterær bruk av alver i barnelitteraturen. I dette pionerarbeidet får hun tydelig frem hvor mangfoldige disse alvene er – gjennom dem speiles både evolusjonslæren og samtidens kjønnsrollemønstre. Alveinteressen får også

et populærvitenskapelig uttrykk i boken, *Alver: Naturens barn – kulturens skapninger* (2003), som nærmest er en alvenes kulturhistorie. Hun gir leserne et tydelig inntrykk av hvilke bærer av kulturell bagasje disse fortryllende vesenene med florlette vinger hadde å bære på. Nytt i hennes tilnærming er at barnelitteraturen blir brukt som en legitim kilde til studiet av religion og ikke bare til barns kultur og forestillinger.

Hennes interesse for barn dreide seg også om hvordan barndom blir iscenesatt. Særlig var hun opptatt av hvordan romantikken og victoriatiden skapte en problematisk myte om barndom der barnet nærmest blir et hellig bilde på uskyld i motsetning til det voksne, falne mennesket. Hvordan denne myten har blitt videreført i den moderne verden engasjerte henne. Hun konkluderer i artikkelen, «Myths of Innocence and Imagination: the Case of the Fairy Tale» (2002), med at kanskje «this childhood Eden is the only Eden imaginable in the modern world, as the Biblical Eden has become more and more like a true fantasy – nothing but the 'airy imagination of the brain'».

Kjønnsperspektivet videreutvikler Sky i større målestokk i boken *Kjønn og religion* (2007), som er et maktkritisk frontalangrep på verdensreligioner som kristendom, islam og hinduisme og på New Age. Her tar hun dessuten også et oppgjør med faget religionshistorie, der den maktkritiske dimensjonen er mer oversett enn man kunne forvente. Boken ble senere utgitt på svensk.

Sammen med Tonje M. Mehren redigerte Sky bindet *New Age* i serien *Verdens hellige skrifter* der hun sammen med sin medforfatter samlet kjernetekster i vestlig nyreligiøsitet (2008). Med trygg faglig forankring og sans for lange historiske linjer presenterer de typiske New Age tekster, som Shirley MacLaines *Out on a Limb*, en tekst av Emanuel Swedenborg fra 1700-tallet samt teosofiske klassikere fra 1800-tallet.

I den siste boken hun skrev, *Religion og fortelling: Fra Ingmar Bergman til Harry Potter* (2015), viser Jeanette Sky hvordan religion er en selvfølgelig del av den sekulære kulturen, blant annet i form av *readymades*. I hennes tolkning er dette elementer som flyttes ut av sine religiøse sammenhenger og får nye betydninger i sekulærkultur, slik de

for eksempel får hos den amerikansk-iranske kunstneren Shirin Neshat. Interessant er Skys presentasjon av Bergman og oppgjøret med hans barndoms kristendom, men også hvor ulik resepsjonen av Harry Potter kan være hos konservative grupper, er spennende lesning. Harry Potter-seriens flørt med religiøse ideer tok hun også opp i «Harry Potter and religious mediatization» (2006), en artikkel som ofte har vært sitert.

Jeanette var en god formidler også utover det rent faglige. Fra 1996 og ti år fremover var hun skribent i Morgenbladet; et par år som kulturjournalist, men i hovedsak som sakprosaanmelder. Hun var en entusiastisk og god leser av andres arbeid. Jeanette skrev også innlegg, og i disse overrasket hun med sine meninger. Et eksempel kan vi hente fra debatten om statlig finansiering av Den norske kirke. Som velkjent kritiker av makten i de etablerte religionene, overrasket hun mange med sitt forsvar av statskirkeordningen: «Hvor blir det av romsligheten overfor den kulturen som tilhører majoriteten av den norske befolkning – den kristne?» Jeanette Sky hadde en sterk fascinasjon og kjærlighet for nettopp tradisjoner – og kanskje er det derfor hennes kritiske perspektiver på de samme tradisjonene var så gode å lese: De følte konstruktive slik kritikk gjerne blir når den utøves på noe man er glad i.

Jeanette var også kjent som gjest i radio; oftest i Verdibørsen (P2), der temaer som religionens tilbakekomst og nyreligiositet dannet grunnlaget for flere program. Hennes bok *Kjønn og religion* ble til en egen serie på 4 deler og selv lanserte hun ideen til en serie om seksualitet og religion som ble sendt i 2007. Jeanette Sky var her som i sitt fag idérisk, språket hennes var bilderikt og presist – og som en sentral person i redaksjonen i Verdibørsen sa i en samtale om Jeannette som radioformidler: «dessuten var det humor i henne».

*Ingvild Sælid Gilhus, Cora Alexa Døving, Jakob Lothe
og Siv Ellen Kraft*